

OGRES NOVADA PAŠVALDĪBA LIELVĀRDES PAMATSKOLA

Reģ.Nr.40900000578, Avotu iela 2, Lielvārde, Ogres novads, LV-5071
Tālrunis: 20293638, e-pasts: liepa@lielvarde.lv, www.lpskola.lv

APSTIPRINU

Lielvārdes pamatskolas
direktors A. Pētersons
29.09.2023.

IEKŠĒJIE NOTEIKUMI Lielvārdē

2023. gada 29.septembrī

Nr.4

Lielvārdes pamatskolas skolēnu mācību snieguma vērtēšanas kārtība

*Izdoti saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 10. panta
trešās daļas 2. punktu, Ministru kabineta 27.11.2018.
noteikumu Nr. 747 „Noteikumi par valsts
pamatizglītības standartu un pamatizglītības
programmu paraugiem” 15. punktu un 11. pielikuma 19.
punktu, izglītības iestādes nolikuma 17. punktu.*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība (turpmāk – vērtēšanas kārtība) Lielvārdes pamatskolā (turpmāk – skolā) nosaka, kā tiek īstenota summatīvā, diagnosticējošā un formatīvā vērtēšana un skolas dokumentos atspoguļoti skolēnu mācīšanās rezultāti.
2. Vērtēšanas kārtība nosaka vienotus skolēnu mācīšanās vērtēšanas pamatprincipus skolā un veicina par tiem skolēnu un pedagogu izpratni.
3. Ar vērtēšanas kārtību klašu audzinātāji iepazīstina skolēnus katra mācību gada sākumā. Skolēns skolas sagatavotā veidlapā ar parakstu apliecina, ka ir iepazinies ar vērtēšanas kārtību.
4. Skola nepilngadīgā skolēna likumiskos pārstāvju (turpmāk – vecākus) ar vērtēšanas kārtību iepazīstina katra mācību gada sākumā, elektroniski nosūtot to skolvadības sistēmā (turpmāk – E-klasē). Vērtēšanas kārtība pieejama arī skolas mājas lapā.

II. Mācību snieguma vērtēšanas plānošana

5. Skola plāno un īsteno valsts pamatizglītības standartā noteiktos mācību sasnieguma vērtēšanas veidus:
 - 5.1. formatīvā vērtēšana, kas ir ikdienas mācību procesa sastāvdaļa un nodrošina skolēnam un pedagogam atgriezenisko saiti par skolēna tā brīža sniegumu pret plānotajiem sasniedzamajiem rezultātiem,
 - 5.2. diagnosticējošā vērtēšana, lai noteiktu skolēna mācīšanās vajadzības un sniegtu skolēnam papildu atbalstu, plānotu un uzlabotu mācīšanu,
 - 5.3. summatīvā vērtēšana, ko organizē mācīšanās posma nobeigumā (piemēram, temata, mācību gada, izglītības pakāpes noslēgumā), lai novērtētu un dokumentētu skolēna mācīšanās rezultātu.
6. Pedagogi mācību gada sākumā izstrādā summatīvo vērtēšanas darbu plānu atbilstoši mācību priekšmeta satura specifikai, fiksējot to kopējā skolas plānošanas dokumentā E-klases žurnālā līdz 30. septembrim.
7. Katra mācību gada sākumā mācību priekšmeta pedagogs iepazīstina skolēnus ar attiecīgā mācību priekšmeta vērtēšanas plānu, kas ietver summatīvās vērtēšanas darbu skaitu, mācību gada un mācību priekšmeta vērtējumu iegūšanas nosacījumus:
 - 7.1. vērtējumu mācību priekšmetā gadā var iegūt, ja iegūti vērtējumi visos plānotajos summatīvās vērtēšanas darbos,
 - 7.2. vērtējumu mācību priekšmetā gadā iegūst, aprēķinot temata nobeiguma pārbaudes darbu videjo vērtējumu. Noapaļojot videjo vērtējumu, pedagogs ņem vērā skolēna individuālo mācību sasniegumu attīstības dinamiku, ieradumus un attieksmi. Ja vidējais vērtējums aiz komata ir vismaz 0,75, tad vērtējumu noapaļo ar uzviju.
8. Minimālais summatīvo vērtējumu skaits mācību priekšmetā atbilst tematu skaitam.
9. Skolēnam dienā tiek plānoti ne vairāk kā viens līdz diviem summatīvie vērtēšanas darbi. Darbu norises laiku pedagogs fiksē E-klases pārbaudes darbu plānotajā mācību gada sākumā, koriģē (ja nepieciešams) ne vēlak kā nedēļu pirms darba norises, atzīmējot to plānotajā un informējot skolēnus.
 - 9.1. Vienā dienā 1. - 3. klasei netiek ieplānots vairāk par vienu.
 - 9.2. 4. - 9. klasei – līdz diviem temata noslēguma pārbaudes darbiem.
10. Lai nodrošinātu metodiskās daudzveidības principu un iekļaujošo principu pedagogs drīkst veikt summatīvo vērtēšanu kompleksi, izvēloties dažādus izglītojamo snieguma demonstrēšanas veidus, vidi, laika dalījumu, ilgumu, piekļuvi vērtēšanas darbam.
11. Pirms katras tematas nobeiguma vērtēšanas darba mācību priekšmeta (kursa) pedagogs informē skolēnu par plānoto sasniedzamo rezultātu un vērtēšanas kritējiem.
12. Ja tēmu nobeiguma pārbaudes darbā lielākajai daļai skolēnu (vairāk nekā 50 %) ir nepietiekams vērtējums, tad rezultāti žurnālā netiek izlikti. Mācību priekšmeta pedagogs turpina strādāt pie šīs tēmas mācību stundās, konsultācijās, un darbs tiek rakstīts atkārtoti.
13. Mācību priekšmeta pedagogs pielāgo mācību snieguma vērtēšanu skolēnu dažādajām mācīšanās vajadzībām, piemēram, laika dalījumam un ilgumam, videi, skolēna snieguma demonstrēšanas veidam, piekļuvei vērtēšanas darbam.
14. Pedagogs iepazīstina izglītojamos ar izvērtētu summatīvo pārbaudes darbu un pārbaudes darba rezultātiem, veic to analīzi un, ja nepieciešams, vada kļūdu labošanas procesu stundā vai konsultācijās.
15. Veicot pārbaudes darbu analīzi, pedagogs plāno tālāko darbību mācību mērķa sasniegšanai un izglītojamo mācību sasniegumu paaugstināšanai.

III. Mācību snieguma vērtējumu atspoguļošana un vērtēšanas organizēšana

16. Vērtējums atspoguļo skolēna sniegumu vērtēšanas brīdī attiecībā pret konkrētiem sasniedzamajiem rezultātiem (zināšanas, izpratne, prasmes mācību jomā, caurviju prasmes), ikvienu skolēna sniegumam piemērojot līdzvērtīgus nosacījumus un vienādus kritērijus.

17. Formatīvie vērtējumi par būtiskiem skolēniem sasniedzamajiem rezultātiem katra temata ietvaros un caurviju prasmēm tiek fiksēti E-klasē. Tos pedagogi izmanto, plānojot mācīšanu, savukārt skolēni, plānojot savu mācīšanos. Formatīvie vērtējumi neietekmē vērtējumu mācību gada beigās.
- 17.1. Skolēnu saņemtos formatīvos vērtējumus par mācību satura apguvi atspoguļo procentos,
 - 17.2. Pašvadītas mācīšanās prasmes mācību stundas laikā pedagogs var novērtēt ar i/nī. Šim vērtējumam ir informatīvs raksturs un tas apliecina skolēna spēju plānot savu darbību, sekot līdzi mācību procesam, pārvaldīt savas emocijas un uzvedību un motivāciju sevi pilnveidot un uzlabot rezultātu.
18. Lai nostiprinātu mācību stundā iegūtās zināšanas un prasmes un attīstītu patstāvīgā darba iemaņas, skolēnam var tikt uzdoti mājas darbi, kuri tiek vērtēti formatīvi.
19. Pedagoga noteiktie temata nobeiguma vērtēšanas darbi ir obligāti, izņemot vērtēšanas kārtības 25. punktā noteikto gadījumu. Ja skolēns nepiedalās temata nobeiguma darbā, pedagogs E-klasē fiksē gan skolēna mācību priekšmeta (kursa) stundas kavējumu („n”), gan obligāti veicamā temata nobeiguma darba neizpildi („nv”).
20. Summatīvajā vērtēšanā 1. - 3. klasēs vērtējumu izsaka apguves līmeņos, izmantojot vienotas vērtēšanas kritēriju grupas (skatīt Pielikumu Nr.1):

sācis apgūt	E-klasē apzīmē ar burtu "S"
turpina apgūt	E-klasē apzīmē ar burtu "T"
apguvis	E-klasē apzīmē ar burtu "A"
apguvis padziļināti	E-klasē apzīmē ar burtu "P"

21. Summatīvajā vērtēšanā 4. - 9. klasēs vērtējumu izsaka ballēs, izmantojot vienotas vērtēšanas kritēriju grupas (skatīt Pielikumu Nr.2):

10	"izcili"
9	"teicami"
8	"loti labi"
7	"labi"
6	"gandrīz labi"

5	"viduvēji"
4	"gandrīz viduvēji"
3	"vāji"
2	"loti vāji"
1	"loti, loti vāji"

22. Pedagogs summatīvajā pārbaudes darbā nodrošina iespēju demonstrēt sniegumu visos apguves līmeņos 1. - 3. klasēs un atbilstoši jebkuram vērtējumam 10 ballu skalā 4. - 12. klasēs.
23. Summatīvo pārbaudes darbu neplāno pēdējās divās nedēļās pirms mācību gada noslēguma.
24. Apzīmējumu „nv” (nav vērtējuma) mācību snieguma vērtēšanā pedagogs lieto, ja skolēns:
- 24.1. nav piedalījies mācību stundā, kurā tika organizēts pedagoga noteiktais obligātais temata nobeiguma darbs, kurš skolēnam bija jāizpilda (apzīmējums – „n/nv”),
 - 24.2. noteiktajā laikā nav iesniedzis darbu,
 - 24.3. ja mutiskās vai kombinētās formas pārbaudes darbs, prezentācija u.c.pārbaudes darba formas saturs vai izpildes forma neatbilst uzdotajam tematam.
25. Kā atbildīga sabiedrības dalībnieka, kurš uzņemas atbildību par saviem lēmumiem un rīcību, strādājot summatīvo darbu, skolēna sniegums vērtēšanas kritērijos tiek novērtēts ar 0 punktiem, ja:
- 25.1. skolēns ir piedalījies stundā, bet darbu nav iesniedzis,
 - 25.2. skolēns ir piedalījies mācību stundā, bet atteicies darbu veikt,
 - 25.3. darba izpildes laikā ir konstatēta neatļautu palīglīdzekļu izmantošana,

- 25.4. temata nobeiguma darbu skolēns nav veicis patstāvīgi, piemēram, ir iesniedzis cita autora darbu vai tā daļu (plagiātu),
- 25.5. iesniegtais darbs satur cilvēka cieņu aizskarošu saturu vai izteikumus.
26. Ja skolēns summatīvajā pārbaudes darbā nav ieguvis vērtējumu attaisnojošu iemeslu dēļ, tad pedagogs nosaka darba veikšanas termiņu divu nedēļu laikā kopš temata nobeiguma darba norises vai skolēna atgriešanās skolā.
27. Ja skolēns attaisnojošu iemeslu dēļ ir kavējis vairākus temata nobeiguma pārbaudes darbus priekšmetā, pedagogs, saskaņojot ar skolas direktora vietnieku, var veidot kombinētu pārbaudes darbu par vairākiem tematiem.
28. Ja līdz mācību gada noslēgumam nav iegūts vērtējums kādā no mācību priekšmeta temata nobeiguma pārbaudes darbā, skolēns nesaņem vērtējumu gadā (n/v) un viņam tiek noteikti papildu mācību pasākumi un pēcpārbaudījumi, atbilstoši normatīvo aktu prasībām.
29. Pedagogs var izmantot iegūtos mācīšanās pierādījumus (stundas laikā veiktie pieraksti, formatīvā vērtējuma darbi, patstāvīgie darbi “www.uzdevumi.lv”, “www.soma.lv” utt.) un atbrīvot skolēnu no temata nobeiguma darba vai darba daļas izpildes:
- 29.1. ilgstošas slimības gadījumā,
 - 29.2. dalība mācību priekšmetu olimpiādē,
 - 29.3. dalība konkursos, skatēs, sporta sacensībās, pārstāvot Lielvārdes pamatskolu.
30. Atbrīvojumu no pārbaudes darba fiksē E-klases žurnālā ar apzīmējumu “atb.” un piezīmēs norāda pamatojumu.
31. Klašu audzinātāji, sadarbojoties ar mācību priekšmetu pedagogiem, papildus mācību snieguma vērtēšanai pirmajā un otrajā semestrī vērtē skolēna mācīšanās ieradumus un attieksmi, fiksējot vērtējumus E-klasē klases audzinātāja stundu sadaļā. Šie vērtējumi neietekmē mācību snieguma vērtējumu mācību priekšmetā, bet sniedz informāciju skolēniem un vecākiem par mācīšanās prasmju attīstīšanu un skolas iekšējās kārtības noteikumu ievērošanu.
32. Skolēnu mācīšanās un sociālās prasmes tiek vērtētas, izmantojot apguves līmenus (skatīt Pielikumu Nr.3).

IV. Mācību snieguma vērtējumu paziņošana

33. Ierakstus par mācību stundu un mājas darbu E-klases žurnālā pedagogi veic par katru dienu līdz plkst. 17.00, skolēnu saņemtos formatīvos vērtējumus fiksē ne vēlāk kā triju darba dienu laikā, bet summatīvos vērtējumus – ne vēlāk kā septiņas darba dienas pēc temata nobeiguma darba iesniegšanas.
34. Mācību priekšmeta summatīvie temata nobeiguma pārbaudes darbi tiek saglabāti pie pedagoga līdz mācību gada beigām. Pēc vecāka lūguma pedagogs nodrošina viņam iespēju iepazīties ar attiecīgā skolēna veikto temata nobeiguma pārbaudes darbu.
35. Klašu audzinātāji pirmā semestra pēdējā nedēļā E-klases pastā nosūta vecākiem sekmju izrakstu ar skolēnu vidējiem mācību sasniegumiem.
36. Mācību priekšmetu pedagogi, sadarbojoties ar klašu audzinātājiem, nekavējoties informē vecākus, ja skolēniem ir mācīšanās grūtības vai zemi mācību sasniegumi, vienojoties par tālāko rīcību.

V. Mācību snieguma vērtējumu pārskatīšana

37. Izglītojamajam ir tiesības vienu reizi mācību gada pusgadā uzlabot vērtējumu mācību priekšmeta summatīvajā temata nobeiguma darbā pēc izvēles. Uzlabotais vērtējums aizstāj iepriekš iegūto vērtējumu, izņemot gadījumus, ja uzlabotais vērtējums ir zemāks par sākotnējo vērtējumu.
38. Ja radušās nesaskaņas par skolēna vērtējumu mācību priekšmetā gadā, pēc vecāku rakstiska pieprasījuma skolas direktors pieņem lēmumu par vērtējuma apstiprināšanu vai pārskatīšanu.

39. Ja mācību gada noslēgumā vērtējums mācību priekšmetā izšķiras vienas balles robežās, un skolēns izsaka vēlēšanos uzlabot vērtējumu, pedagogs piedāvā skolēnam iespēju demonstrēt sniegumu, veicot kombinētu pārbaudes darbu. Par pārbaudes darba laiku skolēns ar pedagogu vienojas individuāli, bet ne vēlāk kā piecas dienas pirms mācību gada noslēguma.

VI. Noslēguma jautājumi

40. Atzīt par spēku zaudējušu 2022.gada 12.oktobrī apstiprināto Lielvārdes pamatskolas mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību.
41. Vērtēšanas kārtība stājas spēkā 2023. gada 1.oktobrī.
42. Grozījumus vērtēšanas kārtībā izdara, pamatojoties uz izmaiņām normatīvajos aktos vai skolas pedagoģiskās padomes lēmumu.

Saskaņots
Lielvārdes pamatskolas
Pedagoģiskās padomes sēdē
2023. gada 5. septembrī

Snieguma līmeņu apraksts
1. - 3. klašu skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanai

	Kritērijs	Sācis apgūt (S)	Turpina apgūt (T)	Apguvis (A)	Apguvis padziļināti (P)
1.	Demonstrēto zināšanu, izpratnes, pamatprasmju mācību jomā, caurviju prasmju apjoms un kvalitāte	Skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā un caurviju prasmes) liecina, ka ir uzsākta plānotā sasniedzamā rezultāta apguve.	Skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā un caurviju prasmes) liecina, ka plānotais sasniedzamais rezultāts sasniegts daļēji un tas nav noturīgs.	Skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā un caurviju prasmes) liecina, ka plānotais sasniedzamais rezultāts sasniegts pilnībā un tas ir noturīgs.	Skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā un caurviju prasmes) liecina, ka plānotais sasniedzamais rezultāts sasniegts padziļināti un tas ir noturīgs.
2.	Atbalsta nepieciešamība	Skolēnam nepieciešams atbalsts un regulāri pedagoga apstiprinājumi uzdevuma izpildei.	Skolēnam dažkārt nepieciešams pamudinājums, lai sekotu uzdevuma izpildei.	Skolēns uzdevumu izpilda patstāvīgi.	Skolēns uzdevumu izpilda patstāvīgi, spēj pamatot atbilstošās stratēģijas izvēli.
3.	Spēja lietot apgūto tipveida vai nepazīstamā situācijā	Skolēns demonstrē sniegumu ar pedagoga atbalstu zināmā tipveida situācijā.	Skolēns demonstrē sniegumu pārsvarā patstāvīgi tipveida situācijā, atsevišķā gadījumā – arī mazāk zināmā situācijā, ja nepieciešams, izmanto atbalsta materiālus.	Skolēns demonstrē sniegumu gan zināmā tipveida situācijā, gan nepazīstamā situācijā.	Skolēns demonstrē sniegumu zināmā tipveida situācijā, nepazīstamā situācijā un starpdisciplinārā situācijā.

Snieguma līmeņu apraksts
4. - 12. klašu skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanai

1.	Snieguma līmenis	Sācis apgūt		Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
2.	Balles	1 - 2	3 - 4	5 - 6	7 - 8	9 - 10
3.	Apguves procenti	0 - 20 %	21 - 40 %	41 - 66 %	67 - 86 %	87 - 100 %
4.	Kritēriji					
4.1	Demonstrēto zināšanu, izpratnes, prasmju mācību jomā un caurviju prasmju apjoms un kvalitāte	Skolēns, demonstrējot sniegumu, izmanto vienu atbilstošu ideju vai prasmi situācijā, kurā ir šaurs disciplinārs/ mācību jomas konteksts.	Skolēns, demonstrējot sniegumu, izmanto vairākas savstarpēji nesaistītas idejas vai prasmes šaurā disciplinārā/ mācību jomas kontekstā.	Skolēns, demonstrējot sniegumu, kurā izmanto vairākas idejas vai prasmes, veido savstarpējas sakarības disciplinārā/ mācību jomas kontekstā.	Skolēns, demonstrējot sniegumu, kurā izmanto vairākas atbilstošas idejas vai prasmes no dažādām disciplinām/ mācību jomām, veido savstarpējas sakarības un vispārina.	
4.2	Atbalsta nepieciešamība	Skolēns, demonstrējot sniegumu, lieto doto vai jau zināmu paņēmienu ar pieejamo atbalstu.	Skolēns, demonstrējot sniegumu, patstāvīgi lieto zināmu paņēmienu.	Skolēns, demonstrējot sniegumu, izvēlas un patstāvīgi lieto atbilstošu paņēmienu vai pierakstu.	Skolēns, demonstrējot sniegumu, izvēlas un patstāvīgi lieto atbilstošu paņēmienu un, ja nepieciešams, pielāgo to.	
4.3	Spēja lietot apgūto tipveida un nepazīstamā situācijā	Skolēns demonstrē sniegumu zināmā tipveida situācijā.	Skolēns demonstrē sniegumu gan zināmā tipveida situācijā, gan mazāk zināmā situācijā.	Skolēns demonstrē sniegumu gan zināmā tipveida situācijā, gan nepazīstamā situācijā.	Skolēns demonstrē sniegumu gan zināmā tipveida situācijā, gan nepazīstamā, gan starpdisciplinārā situācijā.	

Mācīšanās un sociālās prasmes

Sadarbības prasmju attīstīšana	Apguves līmeņi			
	1	3	4	5
	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Sasniedzamais rezultāts: 1. – 3. Sadarbojas ar citiem kopēju konstruktīvu uzdevumu veikšanai. 4. – 6. Strādā komandā, orientējas uz līdzvērtīgu ieguldījumu, pieņem un sadarbojas ar dažādiem cilvēkiem, lai sasnietgtu konkrētu mērķi. 7. – 9. Sadarbojas ar citiem atbilstoši situācijai, kā arī veido un vada komandu, ievērojot citu cilvēku vajadzības.	Sadarbojas tikai pēc skolotāja uzaicinājuma, maz motivēts paveikt grupā uzticēto pienākumu, maz ieinteresēts veikt uzlabojumus. Bieži pārtrauc citus un neuzklausa citu cilvēku viedokli, nerespektē citu vajadzības. Kritizē neatbalstoši, reizēm pat aizskaroši.	Sadarbojas, galvenokārt, tikai pēc skolotāja uzaicinājuma, dažreiz izrāda iniciatīvu, uzticēto pienākumu paveic, ar pierunāšanu un atbalstu veic uzlabojumus. Reizēm pārtrauc citus cilvēkus. Uzklausa citu cilvēku viedokli, taču vēl neizprot citu cilvēku atšķirīgās vajadzības. Kritizē neatbalstoši.	Labprāt sadarbojas ar klasesbiedriem. Izrāda iniciatīvu sadarbībai, piedāvā savas idejas kopīgam darbam. Uzklausa citus un izprot citu klasesbiedru vajadzības. Sadarbojas ar dažādiem cilvēkiem. Atbalsta un iedrošina grupas biedrus, patstāvīgi veic uzlabojumus. Kritizē atbalstošā veidā.	Izrāda iniciatīvu un patstāvīgi uzņemas sadarbības grupas vadību. Ir empātisks, pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu atbilstoši situācijai un sadarbības partneru vajadzībām. Pauž savu un uzklausa otru viedokli, ievērojot cieņu pret sarunas partneri. Kritiku izsaka saudzīgi, cieņpilni.
Sabiedrības normu ievērošana	1	2	3	4
Sasniedzamais rezultāts: skolēns ievēro skolas noteikumus, izturas pret visiem ar cieņu.	Noteikumus ievēro tikai pēc pedagoga atgādinājuma. Izturas ar cieņu pret citiem pieaugušo klātbūtnē vai pēc atgādinājuma. Vāji apguvis sociālās prasmes*.	Skolēns reizēm patstāvīgi ievēro skolas noteikumus. Ievēro pieaugušo norādījumus. Daļēji apguvis sociālās prasmes atbilstoši vecumposmam.	Skolēns pārsvarā ievēro skolas noteikumus. Apguvis sociālās prasmes atbilstoši vecumposmam. Izturas ar cieņu pret apkārtējiem. Atbild par savu rīcību un labo kļūdas.	Skolēns konsekventi ievēro skolas noteikumus, Apguvis sociālās prasmes atbilstoši vecumposmam, un izmanto tās cieņpilnai komunikācijai. Spēj stāstīt par noteikumu ievērošanas nepieciešamību citiem, veicina cieņpilnu attiecību veidošanu klasē, skolā.

* **Sociālās prasmes** ir spējas, kas skolēnam jāpielieto noteiktai uzvedībai, kas vērsta uz sociālas situācijas efektīvu risināšanu. Piemēram, spēja uzsklausīt, nepārtraukt runātāju, respektēt atšķirīgu viedokli, prasme risināt konfliktus, spēja palūgt padomu, atvainoties, spēja iesaistīties sarunā un to uzturēt, spēja izteikt savas emocijas par notiekošo, spēja uzņemties līdera lomu grupu darbā u.c.